

recunoscută și de adversari. Această competență i-a fost îndeosebi apreciată atunci când a fost invitat la Sorbona pentru a ține un curs de șase luni de zile, prin care el a răsfrînt reputația bună asupra universității din Iași și asupra țării întregi.

Pentru a preciza mai mult valoarea lui *Tafrali*, putem spune, fără greșală, că pentru mult timp acest savant nu va putea fi înlocuit. Lipsa lui se va simți adînc în cîmpul specialității sale și se va simți această lipsă și mai mult în sufletul prietenilor săi care sînt destul de numeroși, cu toată firea lui ades tăioasă. P. Gr.

Un omagiu exemplar.

La 7 Noemvrie c., a fost sărbătorit în Iași, la sediul Școalei Superioare de Comerț, profesorul pensionar *Vasile I. Radu*. Într'o atmosferă de simpatie adîncă, elevii veneratului profesor, adunați din toată țara, au făcut o manifestare aleasă omului care a împlinit cei optzeci de ani ai săi, dar care își împlinise mai de mult încă toate îndatoririle către țară și către societate. Și ce împlinire frumoasă! Profesorul *Radu* este un reprezentant al profesorilor dinaintea războiului, ai acelor oameni cinstiți în activitatea lor, cari știau nu numai să-și facă datoria dar și-o făceau cu entuziasm. Vorba lor neexagerată și dragostea de catedră stîrnea încrederea în elevi și-i ațîța spre mai bine. Acești oameni, adeseaori cu un capital mic de cunoștinți, știau să iusufle dragostea de carte și să inspire dorința de progres. Ei aveau demnitate și stîrneau respectul, fiindcă alături de lecția fiilor învățate, dădeau mereu lecții de atitudine, prin propria lor purtare. Profesorii, aceia erau imitabili, unii din ei erau modele vii și alții chiar idoli. Toate puterile bune cîte s'ar fi putut găsi în copiii școlilor, se stîrneau spre înfăptuire sub îndemnul vechilor profesori, fiindcă ei rar spuneau una și făceau alta. Cuvîntul și fapta se potriveau, și aspirațiile tuturor, elevi și profesori, mergeau astfel spre desăvîrșirea omului.

De aceea e de înțeles minunata plăcere a omagierii unui om ca profesorul *Radu*. În lumea sceptică de azi, sau în lumea neserioasă de lîngă ea, sufletele s'au alăturat la suflete, și s'au contopit într'o venerație stîrnitoare de încredere și plină de îndemn.

Și copiii cei de astăzi, care sînt îndrumați spre comerț cu mîna n'us, au putut totuși strecura printre rîndurile lor militarizate straniu, un fior inexplicabil poate pentru ei acuma, dar comunicat lor ca o tremurare din trecut prin ochii bătrînilor de azi cari au văzut altă lume și au trăit altă vreme. P. Gr.

Ce se petrece dincolo de decorul „paradisului“ sovietic?

Nicînd mai mult decît astăzi — cînd se împlinesc douăzeci de ani dela revoluția bolșevică și cînd totuși fierberea internă cu comploturi, „trădări“, „epurație“ și execuții, nu arată de loc semne de liniștire — întrebarea aceasta n'a fost de mai multă actualitate. Observatorul obiectiv *sinte* doar, că acolo, în U. R. S. S. se află o omenire care se agită, care vrea ceva, dar nu poate pătrunde pînă la dînsa să pipăie el singur rostul sbuciumului a-

cesta, căci, după cum se exprimă Henri Béraud, între acest observator și realități, se interpune *decorul paradisului sovietic*. În afară de turiștii și vizitatorii „mai mult sau mai puțin salarizați” nimeni n'are dreptul să parcurgă liber țara și să intre în contact cu realitățile omenești. De aci tot misterul care plutește *dincolo*.

Intrucît privește presa sovietică, e naiv cine pune bază pe relatările ei; e o „presă de operetă”, căci iată cum se definește ea singură (cităm din oficiosul *Pravda* din 25 Iulie): „numai cel ce e pînă la capăt, pînă la ultima picătură de sînge, devotat operii lui Lenin-Stalin, numai acela poate îmbrățișa la noi cariera de ziarist și poate lucra fructuos în presa noastră. Numai un fiu credincios al comitetului central stalinian și al guvernămîntului sovietic, are dreptul de-a purta acest înalt titlu de ziarist sovietic”.

Nu se poate mai lămurit.

Ziarele din ultimul timp ne-au înfățișat nesfîrșite liste de execuții, disgrații sau revocații din servicii. În afară de marii demnitari politici și militari—dintre care mulți din falanga lui Lenin—au fost execuția ziaristi, literați, oameni de teatru, etc... Bukharin, vechiul redactor al *Izvestiei*, unul dintre teoreticienii bolșevismului, a fost denunțat ca „*dușman al poporului*”. Autorul dramatic Kirchov, de asemenea. Criticul literar Averbach, jurnalistul de mare renume Ossipov, de asemeni. La fel, calificați drept *dușmani ai poporului*, au fost: Liadov, directorul teatrului mic dela Moscova, Arkadi, directorul teatrului Artistic, Niemkovski, șeful Uniunii tineretului comunist din Leningrad, Tsilko, comisarul dela Agricultură, Friedland decanul facultății istorico-filosofice al universității din Moscova, un istoric de renume european, generalul Levandovski comandantul militar al Transcaucaziei, Gorbachov comandantul garnizoanei a doua din Moscova, scriitorii Afino-guienov, Boris Pilniak, Miraki, etc., etc., pentru a nu cita decît foarte puține nume!

Sub titlul „Qu'y a-t-il derrière le décor soviétique”? *Le Mois* din 10 Septembrie 1937, caută să pătrundă această eferescență rusească, această *criză* interioară a bolșevismului. Și, pe drept cuvînt, se întreabă: Pentru a fi într'adevăr trădători, cum au fost acuzați, acești „*dușmani ai poporului*”, nu sînt ei prea mulți, prea numeroși, pentru ca să putem crede că țara e într'adevăr sănătoasă și conducătorii perfect la înălțime? Ca să putem lua ca adevărate acuzațiile ce se aduc ultimelor victime ale *epurației*, sîntem în drept să zicem că sînt în regimul stalinian prea mulți oameni cari poartă mască și aceasta nu e nici natural, nici mai ales liniștitor.

De fapt însă teroarea aceasta — care și-a mărit proporțiile în ultimul timp — datează de mult. În 1934 cade Kirov președintele sovietului din Leningrad, amicul personal al lui Stalin; il urmează (1936), 16 execuții între cari Kamenev și Zinoviev. Aceasta îndirjește opoziția împotriva regimului. Ca răsunet vin la rînd noi acuzați. La 1 Februar 1937 cad alte capete. Între acuzați erau Radek și Sokolnikov, ale căror lașe mărturisiri, au atras căderea celor 8 șefi militari în frunte cu mareșalul Tukașevski... Acest convoi de nume ilustre, e însoțit de-o nenumărată grămadă de nume obscure. Alții își așteaptă rîndul.

„Este acolo o teroare permanentă, zice *Raoul Labry*. Odată deslănțuită fiecare omoară pentru a nu fi omorît. *Vendetta* a devenit acolo sistem politic. Aceasta e concluzia cea mai sigură care se poate trage din sălbatecul.

spectacol oferit de Rusia, unde rezoluțiile luate de toate corpurile statului, dela Sovietul uzinelor și kolkozuri, pînă la Academia de Științe, reclamă „la mort des chiens pour les chiens!” In fața tuturor convulsiiunilor sîngeroase ale visului umanității înfrățite (?) sinistrul tablou al lui Petru cel Mare masacrînd pe *strelți*, își pierde orice culoare, încheie Labry.

Ce țel urmărește această neîntreruptă epurațiune, pătrunsă succesiv în toate domeniile de activitate ale țării? Dar mai ales, ce urmăresc acești așa mulți „dușmani ai poporului”?

Poate că nu e decît un fel de „explicație” pentru tot ce n’a reușit conform prevederilor, pentru tot ceace e defectuos în regimul bolșevic, pentru tot ceace șchiopătează în această activitate peste tot și în totul etatizată. Dar poate că este și altceva, cu mult mai grav, privind însăși viabilitatea sistemului bolșevic; căci în afară de stricarea acestei socoteli lipsite de puțințele unei aplicațiuni interne, bolșevismul se mai găsește în fața unei alte crize. Amăgindu-se cu privire la apropiata aprindere a revoluției mondiale, a constatat dimpotrivă ridicarea vigoasă a unor dictaturi fasciste, anticomuniste, care au indignat elanul bolșevic la frontierele U. R. S. S.-ului. Eșecul revoluției mondiale, a impus o serie de *adaptări* stalinienne, — care în realitate nu sînt decît concesiuni burghize — în interior: țara s’a militarizat impunînd ierarhia, sub raport economic au apărut atîtea accesorii capitaliste (monedă, bănci, intermediari, etc....) sub raport religios s’a dat deplină libertate culturilor, în cea mai mare parte Rusia redevenind creștină, ba chiar se observă unele tendințe spre naționalism. (De unde la început evreii conduceau mai pretutindeni, acum a început o adevărată prigoană împotriva șovinismului evreesc. Pe acest teme a fost arestat Rafalski directorul teatrului evreesc din Minsk, ș. a....) Mai mult decît atît, printr’o curioasă reîntorcere, dictatura staliniană copie în cea mai mare parte procedeele țarismului: deportări, arestări, execuții, fără prealabile judecăți.

Așa fiind, cunoscătorii chestiunii tind să creadă că nu e vorba numai de-o luptă între șefi (Troțchiști-Staliniști), nu e vorba deci de-o luptă între persoane, ci — spun ei, — asistăm la începutul unei lupte mult mai adînci, care pune în joc stabilizarea sau căderea revoluției actuale. Prea stau față în față elemente contradictorii: comunismul visat, cu militarismul și ideea de patrie, în care-a fost educat tineretul, pentru a nu se întîmpla ciocnirea. Tendințele separatiste pe care le manifestă tot mai categoric Rusia Albă, Ucraina, Caucazia, Carelia locuită de finlandezi, Siberia orientală populată de mongoli, etc.... par a arăta că frămîntările au ajuns destul de departe, periclitiînd într’o măsură necunoscută încă, însăși unitatea federației sovietice. V. Tufescu.

Iarăși despre statul.

Cea mai reușită statuie, din cîte s’au ridicat pe pămîntul țării romînești este, fără tăgadă, statuia cronicarului Miron Costin, din Iași. Esteții sînt unanimi în această părere. Este cea mai reușită, fiindcă îndeplinește toate calitățile ce se cer unui monument public:

E elocventă, fără să fie zbuciumată. E ireproșabilă ca forme anatomice și ca proporții. E ideal adaptată la un soclu cu o arhitectură pitorească și cuminte. E documentat costumată. E expresivă și sugestivă. Și, mai cu seamă, e *decorativă* și perfect încadrată în decorul înconjurător.